

Aldona Biegańska • Zofia Szmidt

Rozwijanie kompetencji kluczowych
z zakresu wychowania
i kształtowania postaw,
czyli o kompleksowym wspomaganiu
w Szkole Podstawowej w Bychlewie

Tekst: **Aldona Biegańska, Zofia Szmidt**

Aldona Biegańska

Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej z 25-letnim stażem pracy w Szkole Podstawowej w Dobroniu; doradca metodyczny w PODNiDM w Pabianicach w zakresie edukacji wczesnoszkolnej. W 2013 r. odbyła „Szkolenie dla kandydatów na koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia” (ORE). Ukończyła szkolenie dotyczące wspomagania pracy szkół realizowane w zakresie zadań SORE. W latach 2015–2017 prowadziła kompleksowe wspomaganie w Szkole Podstawowej w Bychlewie. Jest autorką wielu scenariuszy zajęć z zakresu edukacji wczesnoszkolnej oraz współautorką pracy zbiorowej *Dziecko sześć lat i jego rozwój*.

Zofia Szmidt

Nauczyciel konsultant w PODNiDM w Pabianicach, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli; trener programu EKSPERT; czynny egzaminator OKE w Łodzi; rzeczoznawca podręczników szkolnych na liście MEN (geografia, przyroda); autorka licznych publikacji metodycznych i scenariuszy zajęć. Współautorka publikacji ORE *Nauczyciel w szkole uczącej się (informacje o nowym systemie wspomagania)*. W 2012 r. była sędzią sądu konkursowego ORE ds. opiniowania programów nauczania geografii w szkołach ponadgimnazjalnych. Ma 20-letnie doświadczenie w zakresie doskonalenia i doradztwa zawodowego dla nauczycieli, w tym jako koordynator sieci współpracy i samokształcenia oraz jako osoba wspierająca prowadzenie kompleksowego wspomagania w szkołach. Autorka programów różnorodnych szkoleń, w tym licznych warsztatów terenowych dla nauczycieli.

Konsultacja merytoryczna:

Anna Płusa

Redakcja i korekta:

Małgorzata Skibińska

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Małgorzata Skibińska

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Nasze działania diagnostyczne	4
Planowanie zadań do realizacji	5
Cele i harmonogram RPKW	6
Dążenie do zmian, czyli doskonalenie i wdrażanie	7
Wypracowanie narzędzi i procedur służących wprowadzeniu uczniowskiego regulaminu zachowania	7
Opracowanie zasad URZ oraz zadbanie o ich przestrzeganie i upowszechnienie w szkole ...	8
Modyfikacja zasad oceniania zachowania zgodnie z przyjętym w szkole URZ	8
Zmotywowanie uczniów do poprawnego zachowania i poprawy wyników w nauce	9
przez wprowadzenie nowych metod pracy	9
Opracowanie procedury postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze i wdrożenia jej w praktyce szkolnej	10
Integracja całego środowiska szkolnego wokół działań na rzecz budowy systemu	10
zasad zachowania i oceniania zachowania ucznia w szkole	10
Realizacja zagadnień motywujących uczniów do właściwego zachowania z wykorzystaniem metod aktywizujących (na godzinach wychowawczych)	11
Ewaluacja realizacji RPKW – efekty, zmiany	12
Zakończenie – wnioski i rekomendacje	13

Wstęp

Szkoła Podstawowa w Bychlewie jest szkołą publiczną prowadzoną przez Gminę Pabianice. Ma wieloletnią tradycję: podejmuje działania, których celem jest wszechstronny rozwój uczniów ukierunkowany na odniesienie sukcesu na miarę możliwości każdego z nich. Szkoła współpracuje z wieloma instytucjami – partnerami w działaniach na rzecz społeczności szkolnej.

W myśl zasady, że rozwój szkoły może się dokonywać dzięki uczeniu się pracujących w niej nauczycieli, dyrektor szkoły oraz rada pedagogiczna zdecydowali się na podjęcie działań i zadań w ramach kompleksowego wspomagania prowadzonego z ramienia Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Doradztwa Metodycznego w Pabianicach. Na zorganizowanym w szkole spotkaniu roboczym z przedstawicielami PODNiDM, czyli zewnętrznymi specjalistami, zwanymi w naszym ośrodku animatorami, nauczyciele dowiedzieli się, że na rezultaty osiągane przez uczniów pozytywnie wpływa rozwój zawodowy nauczycieli, który powinien być:

- spójny z potrzebami szkoły,
- rozciągnięty w czasie,
- długofalowym procesem,
- poparty gruntownie przemyślanym i szczegółowo zaplanowanym doskonaleniem zawodowym, sprowadzającym się tylko do wiedzy, lecz przede wszystkim do jej wdrażania w celu osiągnięcia zaplanowanej zmiany.

Chcąc dokonać zmiany w praktyce szkolnej i podnieść jakość kształcenia, nauczyciele postanowili stworzyć inny niż dotąd praktykowany model doskonalenia ich kompetencji w ramach kształtowania kompetencji kluczowych na rzecz efektywnej pracy z uczniami.

Po zapoznaniu się z zasadami kompleksowego wspomagania uświadomiono sobie, jak ważne jest jednoczesne dążenie wszystkich nauczycieli w jednym, wspólnie określonym kierunku – celem dokonania zmiany na lepsze. Aby taka zmiana zaistniała, szkoła miała stać się organizacją uczącą się.

Nasze działania diagnostyczne

Jako osoby reprezentujące Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Doradztwa Metodycznego w Pabianicach w tym wspomaganie przeprowadziłyśmy szereg wstępnych działań diagnostycznych, aby dobrze zaplanować i przygotować kolejne kroki.

Dokładnie przeanalizowałyśmy informacje na stronie internetowej szkoły i przeprowadziłyśmy wywiad z dyrektorem według przygotowanego przez nas w tym celu kwestionariusza wywiadu, co pozwoliło na wstępne określenie kilku obszarów do ewentualnego rozwoju.

Następnie zorganizowałyśmy warsztaty diagnostyczne na temat wstępnie wybranego obszaru do wspomagania szkoły: „Zachowanie – ocenianie”, stosując sprawdzone metody pracy:

World Café i kulę śniegową, co spowodowało, że nauczyciele uświadomili sobie, jak wiele elementów praktyki szkolnej można by poprawić.

W czasie sesji plakatowej uczestnicy zasygnalizowali publicznie najważniejsze potrzeby w zakresie doskonalenia i podjęcia niezbędnych działań pomocnych w rozwoju ich szkoły, aby pożądane zmiany wprowadzić.

Diagnoza potrzeb szkoły wykazała, że niezbędne jest doskonalenie kadry pedagogicznej w obszarze „kształtowania odpowiedzialnego zachowania uczniów”, który w ramach kształtowania kompetencji kluczowych zakwalifikowałyśmy do grupy: „Wychowanie i kształtowanie postaw”.

Przez cały proces kompleksowego wspomagania byłyśmy jego koordynatorkami; reprezentowałyśmy ośrodek doskonalenia i wspierałyśmy działania szkoły na wszystkich etapach poznawania jej specyfiki, zbierania informacji, dostarczania ofert szkoleniowych, organizowania szkoleń i proponowania odpowiednich ekspertów do ich prowadzenia. Ponadto moderowałyśmy częste dyskusje, doradzałyśmy w zakresie różnych działań, pozyskiwałyśmy i przekazywałyśmy informacje zwrotne, konsultowałyśmy opracowane materiały, starałyśmy się inspirować do wprowadzania nowatorskich rozwiązań, motywować do działania i przypominać o ustalonych terminach. Niczego nie narzucałyśmy, dzięki czemu nasze relacje zarówno z dyrektorką szkoły, jak i nauczycielami były pełne empatii, wzajemnego szacunku i zrozumienia.

Planowanie zadań do realizacji

Działania, które w ramach kompleksowego wspomagania należało podjąć, aby doprowadzić do wdrożenia pożądanych zmian w szkole, to:

- opracowanie na nowo zasad uczniowskiego regulaminu zachowania (URZ), zadbanie o ich przestrzeganie w szkole oraz podjęcie innowacyjnych działań upowszechniających te zasady;
- opracowanie procedury postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze i wdrożenia jej do praktyki szkolnej;
- zmotywowanie uczniów do poprawnego zachowania w szkole przez wprowadzenie nowych metod w celu poprawy wyników nauczania;
- promowanie i wyróżnianie uczniów wzorowo zachowujących się w szkole.

Istniała duża szansa, że jeśli nauczyciele tej szkoły wykażą się pomysłowością i dobrze zorganizowaną pracą zespołową, odniosą sukces w formie poprawy zachowania swoich uczniów. Należało jednak zadbać o to, by uczniowie dobrze poznali zasady szkolnego regulaminu, procedury i konsekwencje wynikające z ich nieprzestrzegania oraz mierzalne korzyści wynikające z dobrego, wzorowego zachowania.

Po przeprowadzeniu warsztatów diagnostycznych, rozmowach z dyrektorem i członkami wspólnie wybranego zespołu ds. kompleksowego wspomagania w szkole opracowałyśmy

ramowy plan kompleksowego wspomagania (RPKW) dla SP w Bychlewie, wspólnie określając cele, konkretne działania i wskaźniki oraz przewidywane efekty w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych. Następnie zapoznaliśmy z RPKW wszystkich nauczycieli.

Cele i harmonogram RPKW

Do najistotniejszych celów wspólnie zaplanowanych w RPKW należało:

- wypracowanie narzędzi i procedur służących wprowadzeniu URZ;
- ustalenie procedury postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze i egzekwowania zasad URZ (kontrakt z uczniem, nauczycielami, rodzicami, pedagogiem szkolnym, szkolny system zapobiegania zachowaniom problemowym);
- modyfikacja zasad oceniania zachowania zgodnie z przyjętym w szkole URZ;
- realizowanie na godzinach wychowawczych zagadnień motywujących uczniów do właściwego zachowania z wykorzystaniem metod aktywizujących;
- integracja całego środowiska szkolnego wokół działań na rzecz budowy systemu zasad zachowania i oceniania zachowania ucznia w szkole.

Aby powyższe cele zrealizować, szczegółowo zaplanowano harmonogram działań i pożądanych efektów. Ustalono, że w okresie 05.10.2015–30.03.2017 zostaną zrealizowane następujące działania:

1. Zostaną wypracowane narzędzia i procedury służące opracowaniu i wdrożeniu URZ w II półroczu 2015/2016.
2. Całe środowisko szkolne zintegruje się wokół działania na rzecz budowy i realizowania URZ w II półroczu 2015/2016.
3. Zasady oceniania zachowania zostaną zmodyfikowane pod kątem wyróżniania uczniów przestrzegających zasad i kierujących się przyjętym w szkole systemem wartości z URZ w II półroczu 2015/2016.
4. Zostaną wypracowane i wdrożone procedury postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze w II półroczu 2015/2016.
5. Nauczyciele zostaną przeszkoleni w zakresie:
 - metodyki prowadzenia lekcji wychowawczych (10.2016),
 - opracowania i stosowania procedur postępowania z uczniem sprawiający trudności wychowawcze (05.2016).
6. Każdy nauczyciel przeprowadzi lekcję wychowawczą z zastosowaniem poznanej metody aktywizującej (w I półroczu 2016/2017).
7. Każdy nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej raz w I półroczu 2016/2017 zaprezentuje i omówi z uczniami zasady właściwego zachowania w szkole i przeprowadzi zajęcia na ten temat.

8. Wszyscy uczniowie do końca pierwszego półrocza 2016/17 będą znać zasady URZ w szkole, respektować je oraz znać i rozumieć konsekwencje złego zachowania w szkole.
9. Do końca pierwszego półrocza 2016/17 100 proc. uczniów klas IV–VI nie będzie sprawiać poważnych problemów wychowawczych; uczniowie będą prezentować odpowiedzialną postawę – nie będą mieć ocen nieodpowiednich i nagannych.

Dążenie do zmian, czyli doskonalenie i wdrażanie

Aby wyżej wymienione efekty osiągnąć, zaplanowano doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz wdrażanie i monitorowanie konkretnych działań. Najbardziej wartościowym elementem kompleksowego wspomagania było wdrażanie, czyli wprowadzanie konkretnych zmian do praktyki szkolnej. Jednak aby ich dokonać, należało się odpowiednio przygotować – przeszkolić, doksztąpić.

Pierwszym bardzo ważnym przedsięwzięciem nauczycieli w obrębie obszaru wspomagania było nabycie wiedzy i umiejętności związanych z zarządzaniem przez system wartości i wykorzystaniem wartości w pracy szkoły, jak również określenie źródeł wartości ważnych dla szkoły, uczniów, nauczycieli oraz rodziców. Do przeprowadzenia niektórych szkoleń dla rady pedagogicznej – za zgodą dyrektora naszego ośrodka doskonalenia – zaprosiliśmy kompetentnych ekspertów, rekrutujących się spośród doradców metodycznych i specjalistów PODNiDM w Pabianicach, oraz eksperta zewnętrznego. Dzięki takiej współpracy i zaangażowaniu całej społeczności szkolnej na czele z dyrektorem Alicją Wójcikowską mogliśmy liczyć na satysfakcjonujący efekt końcowy.

Podczas pierwszych szkoleń warsztatowych nauczyciele analizowali m.in. różnorodne akty prawne, takie jak Ustawa o Systemie Oświaty, podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych oraz wymagania państwa wobec szkół i placówek pod kątem występujących w nich wartości, aby w efekcie opracować listę wartości ważnych dla szkoły.

Wypracowanie narzędzi i procedur służących wprowadzeniu uczniowskiego regulaminu zachowania

Nauczyciele opisali normy zachowania uczniów według przyjętego systemu wartości. Ustalili, co wiedzą, a czego jeszcze chcą się dowiedzieć na temat wartości preferowanych przez uczniów i ich rodziców. Zobowiązali się do przygotowania pytań, które zostaną wykorzystane do skonstruowania narzędzi diagnostycznych.

Podczas kolejnego spotkania – konsultacji grupowych nauczyciele przystąpili do opracowania narzędzia diagnozującego system wartości oraz norm zachowania ważnych dla uczniów, rodziców i nauczycieli na podstawie materiałów szkoleniowych, czyli ankiet.

Pracowano w trzech grupach, formułując pytania ankietowe skierowane do rodziców, uczniów i nauczycieli. Opracowano wówczas trzy narzędzia ankietowe dla każdej z grup.

Podczas tych konsultacji stworzono również plan działań i określono daty wykonania poszczególnych zadań dotyczących:

- opracowania kwestionariuszy ankiet w odpowiedniej liczbie dla rodziców, uczniów i nauczycieli;
- przeprowadzenia badania ankietowego wśród uczniów, nauczycieli i rodziców;
- dokonania analizy ilościowej i jakościowej przeprowadzonych ankiet;
- sformułowania wniosków przydatnych do opracowania URZ.

Opracowanie zasad URZ oraz zadbanie o ich przestrzeganie i upowszechnienie w szkole

Tematem kolejnych konsultacji było stworzenie nowego URZ. Pracowano w zespołach podzielonych według głównych obszarów regulaminu, wykazując się ogromną kreatywnością.

Efekty pracy grup zaprezentowano podczas sesji plakatowej, której towarzyszyła konstruktywna dyskusja, a jej zwieńczeniem było połączenie poszczególnych części regulaminu w całość, tak aby powstał nowy URZ.

Zaplanowano również zredagowanie URZ w nowej, ciekawej formie graficznej i postarano się o jego upowszechnienie wśród całej społeczności uczniowskiej, a także o:

- zaopiniowanie i akceptację URZ przez samorząd uczniowski, radę rodziców i zespół ds. wspomagania,
- udostępnienie URZ na stronie internetowej Szkoły Podstawowej w Bychlewie oraz w wersji papierowej (miniatura dla każdego ucznia) – na spotkaniach z rodzicami oraz na godzinach wychowawczych z uczniami i na zajęciach edukacyjnych w klasach I–III.

Modyfikacja zasad oceniania zachowania zgodnie z przyjętym w szkole URZ

Rada pedagogiczna – wraz z rodzicami i opiekunami – przystąpiła do kolejnego ważnego przedsięwzięcia – modyfikacji obowiązujących w szkole zasad oceniania zachowania.

Na wspólnie zaplanowanych konsultacjach grupowych nauczyciele przeanalizowali dotychczasowe zasady oceniania zachowania uczniów, zastanawiając się, w jaki sposób je zmodyfikować, co i jak zmienić, poprawić, udoskonalić. Ostatecznie zdecydowano się na wprowadzenie zmian i dokonanie modyfikacji zasad pod kątem ich praktycznego zastosowania w codzienności szkolnej zgodnie z nowym URZ.

Podczas prac zespołowych ustalono w grupach kryteria oceniania zachowania uczniów w odniesieniu do aktualnie obowiązujących ocen z zachowania. W ten sposób jasno i czytelnie usankcjonowano wspólnie określone i ujednolicone zasady zachowania uczniów oraz adekwatną ocenę za ich przestrzeganie; nastąpiła faktyczna korelacja i spójność między URZ a systemem oceniania zachowania – czytelna dla uczniów, rodziców i nauczycieli.

Wypracowano też procedury upowszechnienia zmodyfikowanych zasad zachowania uczniów nauczycielom, uczniom i rodzicom w Szkole Podstawowej w Bychlewie wraz z określeniem terminów wykonania tych działań, czyli:

- przygotowanie zmodyfikowanych zasad oceniania zachowania (opracowanie graficzne);
- uchwalenie zmodyfikowanych zasad oceniania zachowania przez nauczycieli na najbliższej radzie pedagogicznej;
- zapoznanie rodziców uczniów klas IV–VI ze zmodyfikowanymi zasadami oceniania zachowania (zebranie, strona internetowa szkoły);
- zapoznanie uczniów klas IV–VI ze zmodyfikowanymi zasadami oceniania zachowania na lekcjach wychowawczych (egzemplarz dla każdego ucznia);
- wdrażanie zmodyfikowanych zasad oceniania zachowania i monitorowanie ich realizacji;
- ewaluacja i wnioski do dalszej pracy.

Realizacją działań zajęli się wszyscy nauczyciele, wychowawcy klas oraz zespół ds. wspomagania. Na tym etapie kompleksowego wspomagania w szkole ukonstytuowano dwa ważne dokumenty, których należało przestrzegać. Tym samym dały one możliwość odniesienia się do ustalonych zasad oraz egzekwowania ich wśród uczniów.

Zmotywowanie uczniów do poprawnego zachowania i poprawy wyników w nauce przez wprowadzenie nowych metod pracy

Na kolejnym etapie działań w ramach kompleksowego wspomagania nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej uczestniczyli w warsztatach dotyczących zasad zachowania się uczniów kończących I etap edukacyjny na progu IV klasy, przygotowujących do efektywnego nawiązywania właściwych relacji nauczyciel–ucznio. Wynikało to z faktu, że zarówno nauczyciele, jak i rodzice często zgłaszali duże trudności adaptacyjne wśród uczniów na progu IV klasy.

Chcąc wyjść tym problemom naprzeciw, nauczyciele zapoznali się z zasadami właściwego, pozytywnego dyscyplinowania dzieci na zajęciach w klasach I–III, ze sposobami pracy gwarantującymi przestrzeganie przez nauczycieli i uczniów klas młodszych wypracowanego systemu nagród i kar, a także sposobami przygotowania ich do II etapu edukacyjnego. Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej przećwiczyli indywidualnie ciekawy system nagród i kar w postaci aplikacji multimedialnej ClassDojo i z dużym zaangażowaniem dostosowywali aplikację do potrzeb swoich klas. Ustalono również wspólnie, z czym uczniowie klasy IV mają największe kłopoty w szkole. Pracując w grupach, wypracowano i zaprezentowano sposoby radzenia sobie z tymi problemami, aby łatwiej było wdrożyć je w życie szkolne.

Opracowanie procedury postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze i wdrożenia jej w praktyce szkolnej

Szkoła Podstawowa w Bychlewie najwięcej problemów miała z uczniami sprawiającymi kłopoty wychowawcze. Stąd też pomysł, aby spróbować zająć się tą kwestią i stworzyć procedurę postępowania z uczniem sprawiającym tego typu trudności. Zadanie to również zostało ujęte w harmonogramie działań kompleksowego wspomagania. Aby je należycie zrealizować, zorganizowałyśmy szkolenie dotyczące tworzenia takiej procedury w szkole, podczas którego nauczyciele zapoznali się z ogólnymi aktami prawnymi dotyczącymi praw dziecka, praw rodziny oraz rodziców w odniesieniu do działań systemowych i indywidualnych szkoły. W czasie szkolenia wielokrotnie zwracano uwagę na rolę nauczyciela wychowawcy – jako wzorca osobowego dla ucznia i jego zachowania.

Następnie, w ramach wdrażania zaplanowanych działań, podczas konsultacji grupowych pod kierunkiem eksperta opracowano procedurę postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze, wprowadzając do niej m.in. przykłady postaw i zachowań kwalifikowanych przez nauczycieli jako trudne oraz przykłady procedur postępowania w takich przypadkach. Ustalono też procedurę postępowania w sytuacjach traumatycznych i kryzysowych, która nie stanowi dokumentu obowiązkowego w szkole, jednak pomaga i ułatwia podjęcie właściwych działań w trudnych kwestiach wychowawczych.

Integracja całego środowiska szkolnego wokół działań na rzecz budowy systemu zasad zachowania i oceniania zachowania ucznia w szkole

Bardzo ciekawym i zupełnie nowatorskim działaniem, jakiego podjęli się nauczyciele w ramach kompleksowego wspomagania, było przygotowanie konkursu (integrującego całe środowisko uczniowskie) dotyczącego znajomości URZ oraz zasad oceniania zachowania. Jego nadrzędnym celem było skuteczne upowszechnienie znajomości URZ oraz zmodyfikowanych zasad oceniania zachowania uczniów w szkole.

Nauczyciele ds. wspomagania wspólnie opracowali regulamin konkursu pt. **„Zasad przestrzegam, o dobro dbam”**, określając jednocześnie formy i sposoby jego realizacji. Wymyślono zadania konkursowe i wyznaczono osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań. Ustalono również zasady nagradzania uczniów zajmujących pierwsze trzy miejsca w konkursie oraz nagrody dla zwycięskich klas. Zaplanowano, że konkurs będzie realizowany w dwóch grupach wiekowych: dla klas I–III oraz IV–VI. Określono termin konkursu, czas na przygotowanie się poszczególnych klas (drużyn klasowych) do udziału w niezwykle emocjonujących eliminacjach. Konkurs bowiem okazał się wspaniałą zabawą edukacyjną dla całej społeczności szkolnej.

W klasach starszych konkurs przebiegał dwuetapowo:

- Na I etapie uczniowie mieli za zadanie opracować atrakcyjne gazetki ściennie, popularyzujące odpowiedzialne zachowanie wśród uczniów w szkole.
- Etap II miał charakter widowiskowy i realizowany był na sali gimnastycznej w obecności dyrektora szkoły, większości nauczycieli, a także klas młodszych wraz z ich opiekunami.

Konkurs składał się z bardzo różnorodnych zadań, ale wszystkie związane były z tematyką konkursu i sprawdzały znajomość URZ.

W konkursie brały udział drużyny z poszczególnych klas, ale pozostali uczniowie z każdej klasy mieli obowiązek wspierać, pomagać, a nawet realizować niektóre zadania w całości.

Wśród zadań na podkreślenie zasługuje m.in.:

- prezentowanie scenek na temat tolerancji, przeciwstawiania się agresji słownej bądź agresywnym zachowaniom,
- układanie puzzli dotyczących tolerancji,
- rozwiązywanie quizu na temat zasad zachowania,
- rozpoznawanie prawdziwych i fałszywych zdań z regulaminu szkolnego,
- rozwiązywanie krzyżówki, której hasło główne brzmiało: BEZPIECZEŃSTWO.

Jury oceniało zespoły zawodników poszczególnych klas oraz odpowiedzi i zaangażowanie całych klas, a w konsekwencji wyłaniało zwycięzców. Ponadto wszystkie drużyny zostały nagrodzone brawami, dyplomami i nagrodami ufundowanymi przez radę rodziców, PODNiDM w Pabianicach oraz innych sponsorów.

Działania konkursowe przyczyniły się do realizacji zaplanowanych celów i upowszechnienia znajomości zasad URZ. Można wnioskować, że dzięki zaangażowaniu całego środowiska szkolnego zwiększyła się wśród uczniów świadomość roli i znaczenia zasad dobrego, odpowiedzialnego zachowania, które przekłada się na wzrost bezpieczeństwa uczniów w szkole i poza szkołą.

W ewaluacji dyrekcja i nauczyciele szkoły rekomendowali organizację tego typu konkursu w kolejnym roku szkolnym jako doskonały sposób na promowanie odpowiedzialnych postaw społecznych, poszerzający świadomość i wiedzę na temat dobrego, odpowiedzialnego i bezpiecznego zachowania uczniów.

Realizacja zagadnień motywujących uczniów do właściwego zachowania z wykorzystaniem metod aktywizujących (na godzinach wychowawczych)

Kolejne szkolenie w ramach kompleksowego wspomagania dotyczyło motywowania uczniów do nauki i odpowiedzialnego zachowania. Uświadomiło ono uczestnikom, że należy nieustannie doskonalić własne kompetencje i podejmować działania wychowawcze w poszcze-

gólnych fazach procesu grupowego, aby podjąć konstruktywne działania wobec problemów uczniowskich.

Postanowiono przeprowadzić koleżeńskie lekcje wychowawcze z wykorzystaniem aktywizujących metod i form pracy z uczniem w obecności osób trzecich, które powinny pomóc w rozwiązaniu wielu problemów. Grono pedagogiczne spotykało się na konsultacjach grupowych w celu opracowania scenariuszy zajęć edukacyjnych dla klas I–III dotyczących wdrażania systemu nagród i kar, czyli tematyki właściwego zachowania się w szkole, oraz lekcji wychowawczych dla klas IV–VI związanych z przestrzeganiem URZ. Ostatecznie ustalono, że zajęcia przeprowadzą wychowawcy we wszystkich klasach tej szkoły – w określonych terminach.

Ewaluacja realizacji RPKW – efekty, zmiany

Efektem naszych konsultacji z nauczycielami było również opracowanie karty monitoringu, nadzorowanej przez dyrektora szkoły. Monitoring dotyczył realizacji całości RPKW, w tym wszystkich zaplanowanych i realizowanych lekcji wychowawczych, które we wszystkich klasach zostały przeprowadzone w obecności animatorów lub dyrektora szkoły na podstawie wspólnie przygotowanych scenariuszy. Każda lekcja została omówiona w gronie zainteresowanych nauczycieli, w obecności animatora bądź dyrektora szkoły. Po każdej z nich sporządzono arkusz obserwacji.

W ramach kolejnych konsultacji grupowych wychowawcy klas spotkali się w dwóch zespołach z podziałem na dwa etapy edukacyjne, czyli klas I–III oraz IV–VI. Podczas tych spotkań dzielono się refleksjami i doświadczeniem po przeprowadzonych zajęciach z uczniami dotyczących właściwego zachowania się w szkole.

Nauczyciele uświadomili sobie, że należy jak najczęściej prowadzić lekcje wychowawcze poświęcone zachowaniu uczniów w szkole i relacji między nimi, gdyż jest to podstawa komunikacji uczeń–uczeń i uczeń–nauczyciel, a tym samym właściwy krok w stronę podejmowania konstruktywnych działań wobec problemów wynikających z zachowania, bądź zapobiegania im.

Na zakończenie procesu kompleksowego wspomaganie w szkole przeprowadzono specjalne badanie ankietowe, będące ewaluacją, w której nauczyciele wypowiedzieli się na temat wszystkich działań związanych z doskonaleniem oraz wdrażaniem przeprowadzonych w obszarze „kształtowania odpowiedzialnego zachowania uczniów”.

Wyniki ankiety i cały raport z realizacji RPKW w SP w Bychlewie przedstawiliśmy na zwołanym w tym celu zebraniu rady pedagogicznej.

Wskazano przede wszystkim dwie ewidentne zmiany, jakie zaszły pod wpływem realizacji KW w szkole, zauważone przez ponad 41proc. nauczycieli, tj. przestrzeganie ustalonych procedur dotyczących zachowania uczniów oraz mniej problemów wychowawczych w szkole.

Zdaniem ponad 70 proc. nauczycieli dzięki KW nastąpiła integracja środowiska szkolnego wokół tematyki poprawy zachowania uczniów w szkole. Najistotniejszymi działaniami podjętymi w szkole w ramach KW, upowszechniającymi i wdrażającymi w praktyce szkolnej wypracowane dokumenty i materiały, okazały się:

- konkurs ze znajomości URZ,
- przeprowadzenie lekcji wychowawczych na podstawie wspólnie omówionych scenariuszy, przygotowanych zgodnie z sugestiami prowadzących i otrzymanymi materiałami dydaktycznymi.

Połowa ankietowanych nauczycieli stwierdziła, że umiejętności nabyte lub udoskonalone w procesie kompleksowego wspomagania, to przede wszystkim:

- atrakcyjne sposoby pracy wychowawczej z uczniem, niezbędne do poprawy zachowania uczniów w szkole oraz uświadomienia im, że warto się dobrze i kulturalnie zachowywać, zgodnie z zasadami URZ;
- postępowanie w sprawach wychowawczych zgodnie z procedurami.

Wśród wniosków i rekomendacji dotyczących działań na rzecz rozwoju szkoły w przyszłości nauczyciele wskazali:

- promowanie dobrego zachowania wśród uczniów (ponad 76 proc. ankietowanych),
- doskonalenie umiejętności wychowawczych (ponad 47 proc. ankietowanych),
- kontynuowanie konkursu „Zasady znam i ich przestrzegam” (ponad 36 proc. ankietowanych).

Zakończenie – wnioski i rekomendacje

Przez cały proces wspomagania staraliśmy się pomagać nauczycielom, motywować ich, wspierać w realizacji zaplanowanych działań, koordynować ich pracę, przypominać o różnych terminach itp. Jednak w żadnym momencie nie wyręczałyśmy dyrektora, nie podejmowałyśmy żadnych decyzji za szkołę; uważałyśmy bowiem, że to obowiązek dyrektora i nauczycieli – branie odpowiedzialności za własny rozwój w dążeniu do pozytywnej zmiany w praktyce szkolnej, która ma służyć wszechstronnemu rozwojowi osobowości i kompetencji.

Osobiście zaobserwowałyśmy tę zmianę podczas zajęć otwartych z wychowawcami oraz w czasie trwania konkursu „Zasady znam i je przestrzegam”. Nauczyciele bardziej się otwierali, pokazali, że kochają i mocno wspierają swoich uczniów, wielopłaszczyznowo motywując ich do pracy i dobrego zachowania, troszcząc się o docenienie wysiłku każdego z nich i starając się własną postawą dawać wzorce do naśladowania i kształtowania odpowiedzialnych postaw społecznych. A uczniowie odwzajemniali tę empatię i zaufanie do swoich nauczycieli, wychowawców oraz dyrektora, pokazując, że rozumieją potrzebę przestrzegania zasad URZ oraz to, że należy szanować i cenić wartości uznane za najważniejsze przez szkołę, rodziców i przez nich samych.

Warto zarekomendować ten przemyślany, celowy, „skrojony na miarę” sposób wspomagania rozwoju szkoły, wspólnie ustalony, zaplanowany i zaakceptowany przez całe grono pedagogiczne, stawiający na wdrażanie prowadzące do określonej zmiany.

Współpraca z tak znakomitą grupą pedagogiczną była dla nas zaszczytem. Wiele się nauczyliśmy podczas prowadzenia kompleksowego wspomagania w Szkole Podstawowej w Bychlewie – szkole uczącej się, za co jesteśmy głęboko wdzięczni.

Niniejsza publikacja stanowi znakomitą okazję, by podziękować pani dyrektor szkoły i całej radzie pedagogicznej za ogromne zaangażowanie w dążeniu do doskonalenia własnych kompetencji, a tym samym – do rozwoju i podnoszenia jakości pracy szkoły. Jest to też doskonała okazja, by podziękować również wszystkim uznanym w swojej dziedzinie ekspertom Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Doradztwa Metodycznego w Pabianicach, którzy swoją wiedzą i doświadczeniem wspierali sprawną realizację procesu kompleksowego wspomagania w Szkole Podstawowej w Bychlewie. To wszystko było możliwe dzięki trafnym decyzjom pani Dyrektora ośrodka doskonalenia w Pabianicach, która wspierała nas w zbudowaniu dobrego planu działań dla szkoły oraz w jego realizacji. Koordynowanie procesem kompleksowego wspomagania w tej fantastycznej, ciepłej, przyjaznej dla uczniów szkole traktujemy jako wyróżnienie.